СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 13. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 21-го січня 1944. No. 13. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, January 21, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1916 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

МУНІСИПАЛИ ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ПЛЯНИ ПІСЛЯВОЄННИХ РОБІТ

ШІКАГО. — Тут зіхалися на наради посадники 250 більших американських міст, щоб скласти пляни післявоєнних робіт для побільшення праці для робітників. Предсідник конференції, нюйорський посадник Фіорелло Ля Гвардія, прочитав телеграму від президента Рузвелта з зазивом, щоб мунісипали подбали про роботи для населення там, де федеральний уряд не всилі це зробити. Дискусія обертається над великими міськими будовами на підставі суґестії знаного корабельного підприємця Кайзера з Ореґон. Кайзер пригадує між іншим на конечність розбудови шкіл і шпиталів, поширення вулиць, приладження підземних площ для паркування авт на великі розміри.

ВІЙНА ЯК НЕМИНУЧЕ ЛИХО.

НЮ ЙОРК. — „Я не проголошую доктрини агресії або бруталыности, але пригадую простий реалістичний погляд, що нахил до війни є неминучий таксамо, як і схильність людської природи до недуги" — так вітверто сказав містоголова Ради Воєнної Продукції Чарлз Е. Вилсон у своїй промові, виголошеній вчасі бенкету Товариства Військових Правил в готелю Валдорф-Асторія. Саме тому, на його думку, Америка мусить бути все приготована до війни й мати готову наладжену воєнну машину всупереч усім дотеперішним поняттям нашого краю. Інші визначні промовці теж обговорювали справу постійної військової сили в Америці, як певної забезпеки миру.

НОВІ ПОТРЯСЕННЯ В АРҐЕНТИНІ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина).—Місто Сан Хуан, [illegible] землетрусом, дізнало нових потрясень. Нової шкоди нема багато, бо лише розвалилися до решти поруйновані доми, але невигода для людей зросла, бо вони мусять покинути цілком розвалене місто.

ҐЕНЕРАЛ ПОЯСНЮЄ ПРИПІЗНЕННЯ ОГОЛОШЕНЬ ПРО ВТРАТИ.

ВАШИНҐТОН. — З нагоди останніх налетів на Німеччину американська армія зазнала поважних втрат в літаках. Тому, що не було точно поданого числа втрат, появилася гостра критика в деяких осередках. Начальний командант американських сил в Европі ґен. Карло Спац звертає увагу, що публика звичайно перебільшує свої здогади про втрати, а армія не може змісця їх спростувати, бо треба наперед все точно провірити.

ЗА ОДНОЦІЛЬНЕ РОБІТНИЧЕ ЗАКОНОДАВСТВО.

МАЯМІ (Флорида). — Екзекутивна Рада Американської Федерації Праці радила над предложенням Джана Фрея, голови робітничих федерацій металевої індустрії. Він звернув увагу, що у федеральнім уряді при різних департаментах існує 25 бюр і всі вони займаються робітничими справами. Одні розглядають платні, інші відносини праці і т. п. Щоб положити кінець такому замішанню, Фей вийшов з пропозицією, щоб зцентралізувати всі ті бюра в департаменті праці. Крім цього він домагається, щоб уряд раз перевів цілу програму робітничого законодавства, а тоді не буде ніяких упереджень до федерального уряду і край мавби одноцільну робітничу політику.

ПІДВИШКА ПЛАТИ ЗАЛІЗНИЧНИКІВ КОШТУЄ 340 МІЛІОНІВ.

ВАШИНҐТОН. — Залізничі підприємства доплатять до своїх теперішних видатків $340,000,000 річно внаслідок підвищення плати своїм службовикам. Крім того сюди окремо треба ще зарахувати кошти вакацій, даваних робітникікам з платнею. Ці кошти досягають суми $20,000,000. Всетаки, власники залізниць не дадуть усеї суми, яка булаб потрібна на цілковиту увигру робітничого страйку. Підприємці заощадили половину видатку.

Не зважаючи на те, що залізниці дісталися знову під управу власників, сім залізничих президентів, які були іменовані армією до управи залізницями вчасі федеральної адміністрації, затримають надальше ранґи полковників. Коли їх перенесуть у стан спочинку, вони будуть мати всі привилеї високих військових офіцирів.

ОДНОЦІЛЬНА СИСТЕМА НАУКИ ДЛЯ ЦІЛОГО СВІТУ.

НЮ ЙОРК. — Міська Шкільна Рада скликала конференцію 1,600 учителів, щоб нарадитися над програмою післявоєнного виховання й навчання. При цій нагоді письменниця Перл Бок подала думку, щоб у цілому світі завести одноцільну систему навчання. Це далоб спромогу дітям дійти до однакового розуміння себе, а це знову може довести до тіснішого збратання всіх народів та рас.

Примусова краєва служба це наша невипробована зброя

ВАШИНҐТОН. — Коли президент Рузвелт у своєму посланню з 11. січня піддав думку заведення краєвої воєнної служби, то секретар війни Генрі Л. Стимсон вийшов учора з рішучим домаганням перевести таке законодавство, бо воно врятує життя міліонам американців. Стимсон сказав теж, що це є ще „єдина зброя, якої ми досі не випробували". Це домагання поставив Стимсон вчасі переслухання в сенатській Військовій Комісії. Він згадав, що наші вояки на фронті глядять домів, щоб тут на домашному фронті було зроблене все, що до такого фронту належить. Отже тому конґрес повинен сповнити теж свій обовязок і завести примусову краєву службу.

ПРОТИ „ЧОРНОГО РИНКУ ІНФОРМАЦІЙ" У КРИТИЧНОМУ ЧАСІ

ВАШИНҐТОН. — Директор Бюра Краєвої Цензури Байрон Прайс звернув увагу газетярам на пресовій конференції, щоб не шукали інформацій „на чорному ринку інформацій", тобто в товариських розмовах та сплітках про важні події в такому критичному часі, бо це дуже небезпечне для життя американців. Прайс сказав це при нагоді обговорювання наїзду на Гітлерову Европу. „Зокрема треба нам дуже берегти вістки про місце й час інвазії, силу наших військ та технічний виряд", казав він. — Із цих слів здогадуються, що інвазія вже недалека і тому так пильно цензор хоче запобігти поширенню вісток про цю інвазію.

Британія остерігає Еспанію не помагати націстам проти Росії

ЛОНДОН. — Сер Семюел Гор, британський амбасадор у Еспанії, дістав від свого уряду інструкції остерегти еспанський уряд диктатора Франка проти піддержування націстів проти Росії. Подаючи вістку про цю осторогу в своїй промові в британськім парляменті, британський секретар заграничних справ Антоні Іден заявив, що така поведінка еспанського уряду є поломанням невтральности й вона мусить поважно відбитися на відносини між Еспанією й Англією; якщо Франко не змінить своєї політики, мав сказати Франкови британський амбасадор, то британський уряд не зможе далі оправдувати перед британським народом своєї піддержки режіму Франка.

АРАБИ ОБЄДНУЮТЬСЯ ДЛЯ СПІВПРАЦІ НА МИРОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

КАЇРО. — В арабських краях пішов рух за обєднання всіх арабів в цілі добуття для них репрезентації на майбутній мировій конференції. Незадовго в цій справі мається відбути арабський конґрес.

Пропозиція для такого конґресу вийшла від Іраку, одинокої арабської держави, що находиться в війні по боці Аліянтів. Анґлія вже заявилася за участь Єгипту на мировій конференції.

НОВИЙ МОСКОВСЬКИЙ ВИСТУП ПРОТИ ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ НА ВИГНАННЮ

МОСКВА. — У журналі „Війна й робітнича кляса" виступив Микола Балтискій (Балицький?) зо статею проти польського уряду в Лондоні й „його симпатиків", котрих він не вичислив по йменню; він закидує їм, що вони не хочуть приязних звязків між Росією й Польщею. Автор каже, що перед війною польський уряд симпатизував з Адольфом Гітлером й готовився піти до війни по стороні Гітлерівської Німеччини, це одначе прийшлося йому тяжко зробити, коли Гітлер постановив пожертвувати Польщею.

У тому самому числі того журналу є випад проти шікаговського часопису „Трибюн", що мовляв пише проти советського союзу такі статті, що з них набирається враження, що Америка воює не проти Німеччини, а проти Росії.

ІДЕН ПРОТИ РОЗГЛЯДУ ПОЛЬСЬКО-СОВЄТСЬКОГО СПОРУ В ПАРЛЯМЕНТІ

ЛОНДОН. — Запитаний послами в справі польсько-советського напруження, Антоні Іден заявив, що цей спір абсорбує думки британського уряду, одначе дебатувати про нього публично в парляменті не порадно. Він висказав надію, що приязні відносини між Польщею й Росією ще наладнаються.

СОВЄТИ ЗНОВУ ПІДБИВАЮТЬ АЛІЯНТІВ НА ІНВАЗІЮ

МОСКВА. — Журнал „Війна й робітнича кляса" пише, що народи західної Европи мають право сподіватися скорої інвазії аліянтськими військами. Стаття каже, що цю інвазію вже порішено, але її всеще здержують дефетисти й прихильники замирення з Гітлером. Мовляв, ці елементи пробують застрашити людей пропаґандою, що по упадку Гітлера в Европі настане хаос й анархія, так гейби тепер в Европі під Гітлером не було найгіршого хаосу й анархії, які тільки можливі.

МАРШІ В ДЖУНГЛЯХ.—Американські маринарі бредуть густим і липким болотом до фронтових ліній на розі Ґлостері, на острові Новій Британії. Зливні тропікальні дощі розмочили дороги так, що зробили їх майже непрохідними болотами.

ФЛЬОТА ПОМАГАЄ АРМІЇ ПІД ЛЕНІНГРАДОМ

ЛОНДОН. — Совєтські війська проломалися через сильні націстичні фортифікації під Ленінградом. Вони посунулися за 5 днів офензиви поважно наперед, у деяких місцях цілих 12 миль, розбиваючи при тому 7 ворожих дивізій та вбиваючи понад 20,000 німців.

При розбиванню ворожих позицій помагали червоній армії воєнні кораблі червоної фльоти, які з моря били великими гарматами по націстичних фортифікаціях. Лише завдяки важким гарматам фльоти можна було розбити форти, які є останнім словом воєнної штуки.

Далі на полудне так звана волховська армія перервала головну німецьку повздовжну залізничу лінію, котра має велике значення для німецьких позицій коло Новгорода. Супроти цього німецьке положення під Новгородом стає незвичайно важким. В околиці Новосокільник червона армія відбила сильні німецькі протиатаки й вбила 1,500 німців.

Тимчасом війська ґенерала Ватутіна далі натискали на німецькі війська на Україні, стараючися їх росколоти. Вони заняли місто Гощу, 17 миль від Рівного. Німці робили очайдушні протинаступи в околиці Умані, але, за московським донесенням, всі німецькі атаки відбито з поважними стратами.

БРИТІЙЦІ ПЕРЕЙШЛИ РІКУ ҐАРІЛІЯНО.

АЛЖІР. — Майже в три тижні після першого розвідного нападу коло гирла ріки Ґаріліяно, британські війська пятої армії ґенерала Кларка перейшли цю ріку в кількох місцях і почали завзяті бої на удержання добутих позицій. Тепер аліянти мають за рікою три бази: одну коло села Арджента, другу коло залізничого моста понад ріку; а третю коло міста Суйо. Найлютіші бої йдуть коло Арджента.

На правому крилі італійського фронту американські й французькі війська, перейшовши ріку Рапідо, з ч е п и л и с я з ворогом, що уфортикувався сильно на так званій лінії Ґустава. На допомогу своїм військам ворог вислав поважну силу літаків, намагаючися видно прогнати аліянтські війська з Вія Касіліна.

Зате „літаючі фортеці" й „либерейтори" 15. американської повітряної сили били по залізничих лініях північно-центральної Італії, концентруючи рейди на околиці Фльоренції. Потерпіли сильно Піза та Понтасієве, як також Терні, на північ від Риму, котрий через ці бомбардування був зовсім відтятий від залізничих получень з північною частю краю.

АЛІЯНТСЬКІ РЕЙДИ НА ЄГЕЙСЬКОМУ МОРЮ.

КАЇРО. — Аліянтські летунські сили проявляють безупинну діяльність проти ворожих позицій на Єгейському морю й Близькому Сході. Аліянти, видно, переконані, що бомбардування ослаблять або й зовсім знищать „зовнішній оборонний перстень" Гітлера в півдєнно-східній Европі.

ҐЕБЕЛЬС СПОДІВАЄТЬСЯ ІНВАЗІЇ ЗА 90 ДНІВ.

Д-р Ґебельс, націстичний міністер пропаґанди, — як каже Німецька Новинкарська Агенція, — написав у біжучім числі „Райху" статтю під наголовком „За 90 днів". Протягом такого часу Ґебельс сподівається наїзду Аліянтів на західну Европу.

Він каже при тому, що Аліянти висували прерізні догади про дату своєї інвазії, думаючи в цей спосіб збаламутити німців і грати на їх нервах. Ґебельс запевняє читачів, що аліянтська пропаґанда їх не збаламутила. Він признає, що Аліянти щось знають про німецькі оборонні інсталяції, але, каже, що вони не знають усего. Він запевняє, що інвазійні війська потерплять більші втрати, ніж припускається.

Ще іншу спекуляцію про майбутню аліянтську інвазію подає німецький військовий коментатор, полковник фон Ольберґ. У „Данціґер Форпостені" він висміває думку про можливість аліянтської інвазії Балкану з Італії; мовляв, таку офензиву Аліянти могли би почати, найшовшися щойно далеко поза Римом. І на Францію вони не важуться напасти поки не добудуть долини ріки По.

БЮТЬ ПО ЯПОНСЬКІЙ ПОВІТРЯНІЙ БАЗІ НА КАРОЛАЙНІ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Повітряні сили американської воєнної фльоти збомбардували вперше японські летунські майдани на острові Кусайє, що належить до ґрупи Каролайнів й лежить яких 700 миль від сильної ворожої бази в Труку.

Аліянтські літаки затопили або ушкодили вісім японських перевозових кораблів у Рабавлю, на Новій Британії. Проти наших літаків вилетіла сотка ворожих. Американці збили з них 18, а можливо ще й 15 інших. Ми втратили 12 літаків.

На Буґенвилю, на Соломонських островах, американські війська перейшли ріку Торокіну.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну ядреси платиться 10 центів.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число в суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Вартісна пригадка

Ново вибраний президент Медичного Товариства Повіту Кінґс, (себто нюйорської дільниці Бруклина) видав до лікарів тої дільниці заклик до орґанізації лікарів у професійну ґілду, „ба навіть у сильно зненавиджену юнію" для захорони професійних і економічних інтересів перед вмішуванням політиканів та „пестіїв вищого товариства".

Підняв він такі думки при нагоді своєї інсталяції на уряд президента Медичного Товариства, і тому він мусів пояснити ближче, чому він вважає за потрібну ще одну орґанізацію лікарів, коли лікарі вже мають „медичні товариства" та „медичні академії". Отже він звернув увагу, що існуючі орґанізації лікарів це орґанізації для медицини, а тимчасом він пропонує орґанізацію для медиків. Традицийні лікарські орґанізації мають на ціли розвивати штуку лічення, а пропонована орґанізація мала би на цілі захороняти економічні інтереси лікарів.

Вказавши цими словами на різницю між орґанізацією лікарів для розвою медицини та орґанізацією лікарів для захорони економічних інтересів лікарів, той, лікар пригадав на те, що люди, ба навіть суди, тямлять про лікарів тільки одно: що вони є професіоналісти, забувають при тому, що лікарі є теж зарібниками. Правда, заняття лікаря є вищого ступня, сильно спеціялізоване, вимагаюче належного підготовання й вишколу, але все таки умовою його професії є добуття собі хліба. І цей хліб, виходило би зо слів президента Медичного Товариства, лікарі повинні захороняти орґанізаційно.

Далі лікар звернув увагу лікарям, що за такий економічний стан людей медичної професії винуваті в значній мірі самі таки лікарі. Вониж держалися осторонь вд робітничих юній і дивилися згори на такі орґанізації. Колись так на справи дивилися вчителі, але вони вже давно зрозуміли свою помилку й зорґанізувалися й через орґанізації вспіли добитися кращого признання. Зробили так само, говорив лікар, інжинери, які недавно зорґанізували інжинірську ґілду (цех). Він міг подати як примір американських ґазетярів, які теж мають свою професійну ґілду.

Слова президента бруклинського медичного товариства є до певного ступня сумним свідоцтвом для духовости американських лікарів, які нарешті додумуються до того, до чого „прості робітники" додумалися вже кількадесять літ тому. Всеж таки цього лікаря певно ще й нині будуть вважати за небезпечного радикала, який радить таку небувалу річ, гейби лікарі були „прості робітники", а не високі професіоналісти. В кожній професії трапляються люди, яким гідність професії так каламутить мозки, що вони стають нездібні зрозуміти річи, які можуть легко зрозуміти „прості" люди, які про гідність свого звання менче думають.

Проф. Микола Чубатий.

25-ліття українського соборництва

(22. січня 1919 — 22. січня 1944).

Акт Злуки 22. січня 1919.

Двацять пять літ тому назад відбувся в історії українського народу акт, що мав може й менше практичне значіння на шляху відбудови Української Держави, та його моральне значіння прямо великанське. Дня 22. січня 1919 року, в полудні, в прекрасний морозистий день, на площі Святої Софії в Києві уповноважнені представники Західної України та представники Директорії Східної України доконали злуки двох досі самостійних українських републик в Одну Соборну Державу Українського Народу.

Від часів смерти Ярослава Мудрого не було одноцілої держави цілого українського народу. Не була нею ні держава Володимира Мономаха з початку 12-го століття, ні держава Романа Галицького сто літ пізніше, не говорячи вже про козацьку державу, що наділі була державою тільки частини українського народу.

Тепер в обличчі тіней предків, в обличчі тисячлітної української історії, на цій справді історичній київській площі заявляли собі сини Східної України, Західної України та Карпатської України, що відтепер буде на віки тільки одна незалежна Українська Народня Република.

Був це акт великий, а колиб мав більше в собі реалізму та змоги вдержатися, то міг заважити в рішальний спосіб не тільки на долі України, але теж на долі цілої східної та центральної Европи. Не булиб ми нині свідками поневолювання малих народів. При тогочасній [illegible] січня 1919 лишився в реальному розумінню тільки ідеалом та дороговказом, до якого прямувати слід українським людям. Став актом державницького виховання українських поколінь, осею українського політичного думання. Біля ідеї державної самостійности України, як першої та основної ідеї, обєднання або соборність всіх українських земель, розпарцельованих наїзниками, стала другим ідеалом українців.

Ось і в тім моральне значіння акту 22. січня 1919.

Нинішня соборність в тюрмі.

Нині українські землі в неволі. Гітлер заграбав їх, щоб перемінити їх у німецьку кольонію. А другий окупант замилює світови і незрячим українським людям очи фразою про соборність українських земель під російським володінням. Колиж у той сам тон за чужоземним наїзником повторюють думку про соборність українських земель в чужій неволі деякі з українців на американській землі, то це є глибока наруга з українського народу та з його Акту Злуки 22. січня 1919. Бо тоді, власною волею синів української землі, повставала обєднана, вільна справді демократична держава українського народу. А тепер готова та земля опинитись у соборній тюрмі під чужою російською диктатурою. Тамта соборність, це були світлі хвилини душевного підйому синів України, правдиве: „Горі Іміем Серця", натомісць „соборність" наших часів це гробова безнадійність на справжнє визволення, це думка, що для українського народу готов зачатись новий довгий період боротьби за підстави істнування нації, за чотири вольности людини, бо ні одної з них на Східній Уркаїні під Советами досі не було.

Поглядом на історичне минуле тих часів.

Ніде правди діти, що Акт Злуки, 22. січня 1919 року стався радше з ініціятиви більше західних українців, ніж східних. Стався він може не так в надії на поміч Східної України у боротьбі з поляками, як радше з чисто ідейних понук, щоб реалізувати волю предків. Вже на конституційнім зібранні нотаблів Західної України 18-го жовтня 1918, та на другий день 19. жовтня, в часі проголошення української держави на за[illegible]на опозиція проти творення окремої держави в Західній Україні. Соборність була горячим бажанням молоді — воящтва та широких українських мас. Висловом того стихійного бажання стала ухвала Української Національної Ради в Станиславові з 3. січня 1919 року, щоб получити Західно-Українську Народню Републику зі Східною Україною.

Ще в жовтні 1918 таке домагання було мало не утопійним. На східній Україні саме тоді прийшло до найбільшого загострення між гетьманом Павлом Скоропадським та Українським Національним Союзом. Кожного дня грозив вибух повстання проти гетьмана, тому у такий час лучити Західну Україну зі Східною було майже немислимим. Зрештою й гетьман був би тоді не погодився на злуку, бо відчуваючи свою слабу позицію в краю, не бажав викликувати ще й заграничного конфлікту з Польщею. Злука обох частин України на передодні Першого Листопада невідклично мусілаб була викликати такий конфлікт. Це зрештою й гетьман заявив виразно галицькій делеґації, що прийшла просити у нього помочи до боротьби проти Польщі.

Коли злука стала актуальною?

Але вже 14. листопада вибухло на східній Україні масове повстання проти гетьмана, що по одномісячній боротьбі закінчилося вмашеруванням відділів Української Народньої Републики до Києва, 14. грудня 1918. Залишаючи тут на боці критично-історичну оцінку повстання, треба ствердити, що небагато було тоді людей в Україні щоби виділи грядучу руїну України. Вони леліяли рожеві надії, що народня демократична влада поконає всі труднощі, тому і на Західній Україні стало загальним переконання, що саме тепер час всім українським людям получитися в одну демократичну державу українського народу. Так і прийшло до злуки обох Україн, до історичного акту української соборности з дня 22. січня 1919.

На день проголошення злуки свідомо вибрали 22. січня. Представництво Західної України вже кілька днів перебувало в Києві та вело подрібні переговори з новим урядом Директорії. Чекали на день 22. січня, бо це вже був роковий день в житті українського народу. Рік скорше, у той самий день, 22. січня 1918 року, проголосила Центральна Рада Четвертим Універсалом самостійність Української Народньої Републики, як окремої держави від Росії. Тим способом день 22. січня стався подвійним святом українського державництва, роковин самостійности України 22. січня 1918, та соборности 1919.

Два січневі акти скасували Переяславську Унію з Москвою з 1654 р.

Ніхто хіба не сумнівається, що як тільки повстане правдива держава українського народу, то день 22. січня стане українським державним святом. Якось так дивно стало, що в січні 18-го дня теж була довершена ця фатальна помилка у цілому житті української нації — Переяславська Унія України з московським царем 1654. Вона стала початком поневолення українського народу, дарма, що Богдан Хмельницький мав інші задуми. Оба січневі акти з 1918 і 1919 скасували всяке чужинецьке володіння над Україною. Усамостійнення України, дня 22. січня 1918, скасувало переяславську помилку піддання України під владу Москви, а соборницький акт рік пізніше заперечив право панування над тою землею Польщі, Мадярщині та Румунії. Він засвідчав волю всіх українських людей стати повною нацією.

Ось в цім його історичність та значіння, бо практичних користей він ще тоді не приніс. Західна Україна була замотана у війну з Польщею, а сама злука радше вязала руки урядови Східної України в його відносинах до Польщі, ніж облегчувала. Східна Україна стояла у боротьбі з червоною та білою Росією; тому без злуки Західна Україна малаб вільнішу руку у звязках з росіянами проти Польщі. Цей антоґонізм інтересів виринув ще не одним острим конфліктом пізніше. Али це могли бути тільки інтереси біжучого дня або скреготи незіграної, віками розділеної машинерії одного національного орґанізму. Натомісць акт 22. січня 1919 року був подуманий під кутом видження широких історичних горизонтів, які ніколи не заводять. Благодати цього акту видить український нарід нині, навіть в роках неволі. Самостійництво та соборництво це два ідеали, що їх вже ніщо не всилі викреслити з душі новочасного українця.

О. ОЛЕСЬ

ВІДРОЖЕННЯ УКРАЇНИ

Яка краса: відродження країни!
Ще рік, ще день назад тут чувся плач рабів,
Мовчали десь святі під попілом руїни,
І журно дзвін старий по мертвому гудів

Коли відкільсь взялася міць шалена,
Як буря все живе схопила, пройняла, —
І ось, — дивись, в руках замаяли знамена,
І гимн побід співа невільна сторона.

Анґлієць переломив неформальність.

З Анґлії виплив корабель в сторону Ню Йорку. По дорозі навістила корабель така страшна буря, що корабель нагло опинився під водою, а на поверхні води осталися лише два анґлійці. Годинами плили вони побіч себе, не зближаючися, бо ніхто їх не представив один одному по формі.. Вкінци не стало сили одному з них. Він підплив до другого на таку віддаль, щоб тамтой його почув і ніби самий до себе заговорив: „Всеодно, треба спитатися, в якому то напрямку лежить Лондон?"

ОЛ. ЛУГОВИЙ — Права автора застережені

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

11)

— Козацьке хамство хоче зрівнятися зо шляхтою, хоче звільнити посполитих з підданства. Хоче нобілітації.[23] Як довга й широка Україна ребелянти і чернь-посполиті скрізь винищили шляхту до ноги, віддали огню фортуну й дорібки, попалили святі костели, або позмінювали у свої схизматицькі синагоги, повбивали наших отців-плебанів. Як світ світом, шляхта і наша віра не переживали ще такої опресії... Та забув — тут стражник підвищив ще голос, — ребелянт Хмельницький зо своїм хамством, що за його спиною стоїть могутна литовська армія, стоїте ви, вашмосці, а з вами великий, непереможний вожд наш, його милість, наш ясний князь-гетьман. І наш вожд, його милість, самий веде вас на ребелянтські землі... Моїми устами він наказує вам спльондрувати ребелянтські оселі, їх міста і містечка, щоб не ширилася небезпечна зараза у нутрі матері нашої, Річи Посполитої. Наш похід заставить ребелію втікати з Червоної Русі, розпорошитися від ударів наших і війська його королівській мосці, пана нашого. Вожд наш певний, що не посоромите вашої шляхецької мужности, ваших шляхецьких голдів[24] стародавних, ні високого стану вояка Річи Посполитої. Не допускайте чуття милосердя навіть до беззбройного ворога загніздитись у ваших серцях. Нехай серця ваші стануть камяними, вуха ваші нехай не чують ворожих благань помилування. Поки ще час, ми мусимо зірвати голову козацькій ребелії, втопити її у морі її власної крови... На Київ!...

— На Київ! На Київ! — понеслося по вояцьких рядах. — Хай нам довго живе й панує наш вожд, найясніший князь-гетьман...

— На Київ! — ревіла знов челядь і дрібна шляхта.

— Нах Кієв!... Гейль Радзивил-фюрст!... Гох!... — кричали німецькі кольони.

— Виват, Радзивил-дукс!...

— Виват Радзивил-дукс! Віктор! — викрикували старшини.

— Виват! Нех жіє! Ка Київ! Нах Кієв! — тисячами голосів греміло по околиці, відзивалося луною в лісах й заникало десь далеко, розкочуючись в гарячому повітрі.

Радзивил знов махнув булавою. Послушне одному знакови військо рушило; сотня за сотнею, полк за полком витягнулося широким шляхом. У тричі більше чим війська їхало й йшло за табором слуг і челяди. Князь з вищими офіцирами поїхав у центрі військ зо своєю ґвардією, гусарами і панцирними. Заскрипіли вози і гармати. В хвості величезної кольони потяглися таборові, вози, по кілька в ряд, повні усього, що необхідне військови. За ними розпущені на кілька сяжнів вози з байдаками та силою менших човнів. Байдаки в хвості кольони вилискували окуттям, здалеку пригадували кістяні кільця на хвості величезного гада-тарахкавця. Зо старшин писар Волович, хоружий Пац та майор Шварцоф завернулись до Річиці, де залишилася сильна залога у фортеці. А величезний кількамилевий вуж війська сунувся повільно вперед; на закрутах шляху згинав і корчив своє велитенське тіло наче казковий змій, страшною силою сунув на Україну.

Перед цією силою, перед цією могутною армією в чотиро-денних переходах від Річиці лежала безборонна столиця України; лежала боронена усього шістьтисячним відділом півозброєних старих калік і недорістків вся Козацька Україна. Хто спинить її, хто протистане цій могутній силі? Руїною поляже вся земля українська сплюндрована, потоптана сильною ногою наїздника; в непрохідні ліси, в нетри втікатиме з України все живе, аби не попасти в руки розбещених вояків литовського князя; запалають міста і села... Грізною хвилею полетять на захід, під Збараж заморожуючі кров у жилах, страшні вісти: — Радзивил іде!... Козацтво збунтується, покине борню з другим страшним ворогом України, поспішатиме на схід рятувати своїх батьків, дітей від нехибної смерти... Та застане руїну, попелища й обгорілі трупи своїх дорогих і близьких. А за козацтвом сунутиме на Україну ворог з заходу, донищить і змете все живе, не полишить і спомину про нього на українській землі...

Литовська армія рушила, а перед нею швидко, швидко полетіла сіюча всюди жах вістка:

— Радзивил іде! З великою армією, з катами й шибеницями зближується до границь України...

V

Липневі дні повні несподіванок, непостійні, наче молода примхувата жінка. Пече, пече тижнями; тихо; на ясно-синьому небі ні хмаринки. Лиш легенький вітрець обвіває леготом, шелестить тихенько листям... І раптом, несподівано випливе звідкись невелика, з добру долоню хмарка, задує вітер і пішло... Хмарка пухне, швидко росте, займає увесь небосхил. Піднимаються гуркоти й стукоти, — то десь пророк Ілля розїздить по небі на своїй пар[?], або може старе божище-Перун тарахкотить... Сліпучі блискавки раз по раз яскравим поясом перерізують все небо від одного кінця до другого. Блискавки розгалужуються, чути сухий тріск, гудуть і розкочуються по землі оглушуючі гуркоти. Звіється вихор. Задме, завертить усе, що попадеться йому по дорозі. Ломить і трощить дерева, — так, ніби пустотливий парубок — граючись з хусткою дівчини, — заграє зо стріхами хат. Грається і знесе пів стріхи жартуючи, а сам летить шукати другої іграшки... А далі і потече. Гейби хто там, високо на небі, відкрив раптово усі чопи. І густі дерева не дадуть тоді захисту.

Під деревом воно і небезпечно. Десь чортяки ховаються від пророка Іллі під коріння дерев, а Ілля хоче їх звідтам викурити. І тому онгеними стрілами гатить у дерева, а тоді й людині може безневинно перепасти. То кого лишень захопить у дорозі, — чим дуж старається дістатись до людського житла. Ховатися, кутатися у одіж не помагає. Всякий ніби й стережеться, доки добре не перемокне, а далі і залишить. Ще навмисне підставить обличча й груди під холодні водяні струмочки. Мовляв: не боюсь тебе, що мені зробиш? Мокрому вода не страшна!

(Дальше буде).

[23] Нобілітація — надання шляхетства.

[24] Гербів.

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

Прот. о. П. Корсуновський.

Минає Чверть Віку...

(22. січень, 1919 і 1944).

Чудовий зимовий ранок. Простую з дому до Св. Софії. Чую скрип снігу під ногами пішоходів. Чим ближче до центру Києва, тим скрип збільшується. Як кров у тілі людини зо всіх його кінців пливе до серця артеріями, так людський потік напливає зо всіх усюдів вулицями - артеріями Києва до його серця — Св. Софії. Вигляд у всіх торжественно-поважний. І радісно сяють обличчя. Наче й забуті всі ті жахіття, які пережив Київ, ще так недавно. А ті жахіття тягнулися цілий рік і хвилями переливалися над Матірю Городів Українських.

Січень минулого 1918 року Оголошення Самостійности Української Республики. І слідом за ним навала північного сусіда, який не міг стерпіти вільности українського народу.

Пождіть! Ми вам покажемо самостійність!

І показали...

Руїни церков, домів, полумя пожеж і гори трупів, потім безупинні мордовання катування, розстріли...

Ось таке визволення вони принесли „братньому" народові за те, що він визнав свою рідну владу — Українську Центральну Раду!

Три тижні справляли тоді „визвольники" крівавий дикунський бенькет у многострадальному Києві.

Повернула знову Українська Влада. Тікаючі з Києва, „визволителі" до останього розграбували його, забуваючи через грабіж навіть за своє улюблене тоді заняття — вбивати ні в чім неповинних мирних обивателів. Навіть забули замордувати о. прот. Василя Липківського, пізніше митрополита всеї України, і його помічника, пишучого ось ці рядки. Відложили це до більш сприявливого для них часу, бож вирок смерти на них вже був підписаний.

Знов услід за українським військом, яке вигнало їх з Києва, та Центральною Радою, насунула німецька хмара, нових [illegible], що дуже скоро показала свої пазурі та зуби. Обернувшись скоро з „союзників" в окупантів, німці в брутальний спосіб знищили дійсний український уряд і народне представництво України, а на гетьманськім престолі засів Павло Скоропадський.

При гетьмані німці остаточно розперезались. Знову Київ та ціла Україна падали жертвою мордувань, розстрілів, знищення цілих сіл ще й вивезення робочездібного населення на роботи в Німеччину, як то німці роблять і в теперішнім час війни.

Знову осеню повстання українського народу проти гетьманської влади, і знову руїни, пожежі і інші жахіття громадянської війни.

Вигнавши німців та з втечею Скоропадського вступає в Київ в грудні Директорія. Радісно витав тоді звільнений Київ визволителів, а ще радіснішою подією була вістка, що надійшла в перших днях січня 1919 року, що визволена Західна Україна постановою своєї Національної Ради в Станиславові виявила свою волю злучитися зі Східною Україною в Єдину Самостійну Соборну Україну. А в склад Національної Ради Західної України входили тоді не лише галичани, але і представники Буковини та Карпатської України.

Прибула численна делеґація Західної України до Києва, щоб тут, в серці України, виявити свою радість, що ось два рідні брати, віками розлучені брутальною чужинецькою силою, знову зійшлися, вже вільні, і кинулися в радісні обійми...

Тай як не радіти!? Адже після віковічної неволі, знову стали вільними й рідними

Тому то і урочиста поважність і радісно-щаслива хвилина відбивалась в очах всіх, поспішаючих до Св. Софії. Цей же історичний день був тим сонцем, яке, сходячи, розбило нічну пітьму і розмило над Україною своє оживляюче, життєдайне сяйво.

Здалека вже видно нарочито поставлену для цього незвичайного Свята височезну білу кольону, увінчану національними прапорами. Міститься вона на високому постументі, з десятком сходів до її основи, посеред величезного Софійського майдану, рядом з памятником Великому Гетьманови Богданови Хмельницькому. На скелі-постументі, з котрого вже раніше дбайливими українськими руками здерто метальові слова: „Волим під царя восточного православного", що то їх прибили підчас будови памятника за царату.

Вже здалека чути могутний як прибій морських хвиль, говір соток тисяч людського моря, що заливає величезний майдан, хоч ще й не дійшло до восьмої години рано. Перед кольоною й памятником Богдана залишена простора площа для державних осіб, делеґацій і взагалі відбуття Свята. Її оберігає від людського натовпу українське військо, вишиковане на майдані для паради і підтримання порядку. Поза військом людське море. В повітрі мають, як той кучерявий гай, сотки національних прапорів і лопочуть, наче розмовляючи, з тихим вітерцем. На бальконах окружаючих майдан домів виставлені погруддя Тараса Шевченка під штучними пальмовими та лавровими кущами, а з ґратів бальконів спускаються долу кольористі килими.

Просуваючись через тісний натовп народу, я дійшов до ланцюгів війська, яке охороняло площу, призначену для Свята. Мене, як духовну особу, чемно пропущено, бож я мав іти до храму Св. Софії, в котрім мало починатися Свято урочистою Службою Божою. Була ще ціла година вільна, бо тільки в 9. годині починають дзвонити в один дзвін, а в пів десятої в усі дзвони. Знак, що Служба Божа починається.

Маючи досить часу, я перейшов через вільну площу до памятника і кольони, де вже зібралося досить офіційних осіб, з більшістю з котрих мене звязувало знайомство і приязнь. Аж ось дивимось, вїздить на площу на сивому коні в гетьманському убранні, в якому завжди грав ролі Богдана Хмельницького та гетьмана Петра Дорошенка, великий наш артист, Микола Садовський, в оточенні козаків, також вбраних в історичні козацькі убрання і обіздить площу. В повітрі загриміли потрясаючі як громовиця кличі: „Слава, слава"... Не змовкали вони, поки він обіздив тихою ходою площу.

Аж ось із Софійської дзвіниці загудів „Рафаїл". Повітря морозне стряслося від могутніх, але особливо якихсь лагідних та просто чаруючих згуків баса-грому. І не дивно. Він же має поверх тисячі пудів ваги (на американську вагу коло 38,000 фунтів), таких розмірів, що невеличку малу селянську хату міг свобідно накрити собою, як колпаком, а головне, він сплавлений так, що в ньому більше срібла, ніж міди. Тому і звук його такий відмінний від більших і тяжчих від нього дзвонів. А подарований він Св. Софії запорозькими козаками, які налетівши під булавою Сагайдачного на турків, привезли як добичу дуже багато срібла і з нього вилили цей дзвін, назвали його архангелом Рафаїлом, також зі срібла вилили маєстатичні райські двері і подарували це Св. Софії.

Рафаїл зустрічав і Богдана мельницького, коли він вїздив до Києва, як визволитель, переможець і володар незалежної України.

При першому ударі „Рафаїла" я пішов до храму Св. Софії збіратись на Службу Божу, де вже у вівтарі було повно духівництва, але не встигши зібратися, мусів зараз же і розібратись. Прийшов післанець-козак — і сказав мені, що мене бажає бачити Садовський. Вийшов я на площу перед Софійською дзвіницею, а там чекав мене Садовський.

„Вам, отче Павле", — каже мені урочисто, — „припала велика честь. Директорія Української Народньої Республики доручає оголосити Акт Злуки Українських Земель і Народу в Єдину Соборну Україну. Отже будьте готові на це. Здоровлю вав з такою честю!"

Не знаю, скільки часу я стояв оголомшений. З тисячки київського духівництва мені випало таке щастя... Ні, не можу словами передати моїх переживань. Поглянув на памятник Богдана... Таж це певне його дух тут витає поміж нами, це-ж мабуть його дух і сказав тим, що призначили мені таке щастя, бож я виховався в Чигирині під його тінями, бігав маленьким по тих стежках, якими він вганяв із свого Суботова до Чигирина і навпаки.

„Ще вам один наказ", — давши мені час, щоб я очунявся, продовжував Садовський, „підберіть чотирьох голосистих дияконів українців, щоб розставити їх на чотири кутах майдану між народом, а вони в той час, як ви будете оголошувати акт злуки з підніжжя кольони в центрі, мають те саме оголошувати в дальніших кінцях майдану, щоб усі чули".

„А з чогож, з якого паперу я буду оголошувати акт злуки, як також і мої помічники?" — запитав я.

„Вам в свій час доручить папір член Директорії, Федір Швець, а тим іншим також буде доручено в свій час, лише аби вони були на призначеному вами їм місці перед столами, на яких вони будуть читати".

Він показав напрямки тих столів, а я вже мав їх поінформувати.

Повернув я до Собору і вже не приймав участи в Богослуженні, лише обмірковував своє завдання. Призначив чотирьох дияконів і тут-же у вівтарі їм оповістив про їхню ролю і місця, куди вони під час процесії мають відійти.

Скінчилася відправа в Соборі і з процесією виступив з нього величавий похід на майдан.

На чолі походу несли запрестольний хрест, а за ним в два ряди хоругви, які спеціяльно взяли з соборної „ризниці" (музей) і які також були дарунками Св. Софії від запорозьких козаків. Далі йшов стройними рядами великий хор зі співами, а за хором диякони, священство і єпископи в дорогих облаченіях. Невмовкаємо гомоніли дзвони, звуки котрого зливалися зі співом могутнього хору. Похід пройшов попри кольону, коло котрої вже стояла Директорія, уряд, представники Західної України, на чолі з секретарем внутрішніх справ д-ром Лонгином Цегельським, чужинецькі дипльомати та інші визначні особи.

Похід зупинився, коли проти кольони були вже єпископи. Почався молебінь, підчас котрого відкликав мене трохи набік член Директорії Ф. Швець і доручив великий перґамент, на котрому були списані дві акти, один постанова Станиславівської Національної Ради про злуку, а другий — постанова Директорії У. Н. Р. Ще сказав, що дасть мені знак, коли маю підійматись до підніжжя кольони і відтіля оголошувати обидва акти. В той же час Садовський роздав такіж акти, лише на звичайному папері, призначеним мною дияконам, приділив до них по два козаки і ті повели їх на призначені місця.

Світську частину Свята розпочав д-р Л. Цегельський оголошенням постанови Національної Ради Західної України. Постанову київського уряду оголосив Ф. Швець. За ним обі постанови оголошував д-р Ярослав Олесницький у французькій мові для чужинецьких дипльоматів. В цей час Швець дав мені знак. І я в блискучому облаченні, піднявся по сходах до основи кольони. Навкруги затарахкотіли фільмові апарати. Глянув на всі боки з височини і аж здрігнув, — як побачив безконечне море людей, а наче на мить і злякався, але зараз опанував собою. В тихому морозному повітрі слова актів злуки понеслися понад голови людського моря. Навіть ті, що найдальше стояли, казали, що чули кожне слово. Розуміється, що помогла морозна тиша і та урочиста мовчанка, яка опанувала народом, котрий ловив кожне слово.

При звуках Національного Гимну та бурливих окликах „Слава" я зійшов на долину. Наблизившись до Симона Петлюри, віддаю йому перґамент, бо так казав мені зробити Швець, але Петлюра, поздоровивши мене, промовив:

„Вам припало оголошувати „урбі ет орбі" (містови і світови) ці акти, тож залишіть цей перґамент собі на памятку".

— „Щастя моє безмірне", — відповідаю, — „і я завіщаю, щоб цей документ був положений на моїх грудях в домовину".

Та не судилось, щоб моє бажання було колись здійснене. За тиждень прийшлось залишити Київ, Україну, рідних та близьких і помандрувати у світ. А доля документу мені невідома... Північний сусід знову опанував Україною. Ось такі документи, як і фільми зі Свята, були знищені. Та світлої памяти про цей щасливий день таки ніяка сила не зможе знищити!

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ

НА ТВЕРДОМУ ЛОЖИ. — Норвецький ґарнізон пустого острова Шпіцберґена не має на що покласти ранених товаришів, як на каміння висохлого потока. Сцена знята підчас рейду націстів на цей остров, що лежить під північним бігуном, але має певне стратеґічне значення.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СТЕРЕЖІМСЯ ПЕРЕД ВОРОЖИМИ ПІДСТУПАМИ!

Ми бачимо, що Другий Конґрес Американців Українського Роду, обєднав різних ворогів визволення українського народу. Комуністи і комунізуючі атакують з одного боку, а поляки поступають в такий спосіб, що допомагають комуністам своєю політичною сліпотою, заявами своїх політиків чи професорів, чи тими голосами, що їх можна вичитати з американської преси. Очевидно, що і в тих голосах є ще різні „трики" большевиків, що призначені на те, щоб внести в американсько-українські ряди замішання, щоб підкопати довіря до своїх людей та інституцій. А помагають їм ще в тому ось такі Винчелі, та їм подібні.

Наші добрі люди часто на тому не визнаються, бо беруть справи дуже просто. Але так не можна брати, бо тут маємо до роботи з нашими ворогами і з ворогами українського народу. Вони спосібні на всяке погане діло, на всякий підступ, на всяку клевету. І тому треба глядіти і на ту кампанію, що її ведуть проти Українського Конґресу в Філядельфії різні ворожі чинники.

Григорій Бриндзан.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ПІТСФІЛД, МАСС.

З орґанізаційної праці відділів У. Н. Союзу.

Від часу як головна канцелярія проголосила ювилейну кампанію знагоди пятьдесятьліття існовання Батька Союза і призначила для кожного відділу відповідне число членів до зорганізовання, то різно відділи ставляться до того. Одні приняли радісно цю постанову і взялись вже до праці, інші страхаються; мовляв, де взяти тих членів; а декотрі відділи приняли це байдуже, бо на їх думку, вони вже зробили велику роботу, як їхній секретар подасть до „Свободи" оголошення за мітинґ, щоб члени прийшли та привели з собою тих, що хотять вписатись до У. Н. С. Спитаю їх відділи, чи багато вони скористали з такої роботи? Коли хочете, щоби ваші відділи не лишились мертвими відділами, то треба до цього братись в інший спосіб. Не чекаймо, аж хтось нам приведе члена, бо тепер вже не ті часи. За ними треба піти і то не раз, але часом і пару разів, щоб переконати людину про значіння і користи для тих, що стають членами У. Н. С. Правда, вже є відділи, що виповнили свою квоту. Багато відділів є таких, що їм бракує небагато й вони ще в цім місяці викінчать свою роботу. Але многі відділи ще навіть не зачали ніякої роботи. Як буде тоді виглядати наш пятьдесятьлітний Ювилей? Це залежить від нас самих, від членів. Возьмімся усі разом до праці, а ювилей наш увінчається гарним успіхом. Тепер приходить черга на стейт Конетикот. Дня 30-го січня відбудуться збори усіх відділів цього стейту, на котрих буде обговорена ця справа. Треба конечно, щоб кожний відділ прислав своїх представників, щоб спільно обговорити плян праці, щоб стейт Конетикот не лишився позаду. Памятаймо, що цей стейт вів колись перед у приєднуванню членів. Тож подбаймо, щоб і тепер вийшов чесно й з цеї кампанії як для союзовців пристало. Тому усі прийдім громадно на збори в дні 30-го січня в Ню Гейвен, Конн.

А. Маланчук,
орґанізатор членів У. Н. С.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В подяці проф. О. Кошиця п. н. „Подяка по наспіванню української пісні на рекорди", що була поміщена в вчорашнім числі, має бути „Поінформована своїм секретарем п. Василем Цимбалістом...", а не „моїм", як було помилково видруковане.

ЕКС-РЕЙ МАШИНА ВКАЗУЄ НА КУЛІ В РАНЕНИХ ВОЯКІВ.

МЕМФИС (Тенесі). — Машина, придумана на те, щоб витягати кулі та відламки шрапнелів з тіл ранених вояків, вказує теж на місце, в якому ті предмети находяться. Цей винахід запродуковано в військовім шпиталі, як незвичайну велику полекшу для військових лікарів.

Щоденна подія — у ґазетярській новинці.

Пише ґазета „Івнінґ Ситизен", що виходить в Отаві (Канада) таку новинку:

„Як це звичайно він робив кожного дня, коли йшов до праці, громадянин Гарис вступив до ресторану Роял Лонч в год. 8.15 і впав мертвий після того, як замовив собі сніданок".

EVERYBODY EVERY PAYDAY 10% IN WAR BONDS

Що писала "Свобода" тому 30 років?

15. січня 1914.

ЗАКОН ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОБІТНИКІВ В СТЕЙТІ НЮ ЙОРК

Леґіслятура стейту Ню Йорк під проводом ґубернатора Ґлена ухвалила 15. грудня 1913. р. закон про забезпечення робітників від нещасливих випадків. — Ди Воркінґмен Компензейшен Акт. Закон увійшов в життя з днем 1. січня 1914. Примусовий речинець для всіх працьодавців назначено на день 1. липня 1914. Закон про забезпечення робітників вчасі праці є незвичайної ваги для робітників, бо дає їм ґарантію, що на випадок нещастя в роботі вони дістануть відшкодування. Важний теж і для підприємців, бо звільняє їх від обовязку клопотатися робітником, коли він самий може про себе подбати.

ПЕРЕСТОРОГА ПЕРЕД ДЕПОРТАЦІЄЮ ЕМІҐРАНТІВ

З Вашинґтону звідомляють, що секретар торговлі й праці Вилсон придумує способи, щоб обежити депортацію еміґрантів з Америки. Статистика виказує, що останними роками завертали з Америки по 20,000 річно. Для декого з еміґрантів це була цілковита фінансова руїна, бо звичайно вони випродували ввесь маєток перед виїздом в Америку. Щоб на будуче недопустити до таких шкід, секретар Вилсон придумав певні способи, які предложив заграничним консулятам до оголошення в їхніх краях.

ПРОЄКТ ОПОДАТКУВАННЯ НА „РІДНУ ШКОЛУ" В ГАЛИЧИНІ

Пише Іван Бунґа, член У. Н. С. з Ґінтер, Па.: „Поважані й Славні Союзовці! Ухваліть на своїх найближчих мітинґах бодай по 10 ц. на кожного члена як дар для „Рідної Школи" в Галичині. Предсідателі й Секретарі: Поможіть хоч по $1 „Рідній Школі"! Від себе даю $10".

СИЛА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНЬОГО СОЮЗУ

Рекордовий звіт Українського Народного Союзу за місяць грудень 1913. р. виказує, що нових відділів в грудні зорганізовано 4, а всіх нових членів принято в тому місяцю 527. Загальне число членів У. Н. Союзу з кінцем грудня 1913. р. дійшло до цифри 19,110.

Спроба позбутися сенатора як противника.

Недавний віцепрезидент Тамес Р. Маршал запустився в розмову з одним сенатором. Каже сенатор: „Свого противника в сенаті я мушу вбити".

Побачивши таке завзяття одного сенатора на другого, каже віцепрезидент: „Алеж не поступайте так жорстоко. Ліпше підплатіть його льокая, щоб він пришив свому панови павине перо на сидженню штанів".

Не заспокоєний тим завзятий сенатор питає Маршала: „Щож це поможе?"

„Ви осягнете свою ціль" — відповідає віцепрезидент. „Сенатор так задуманий в собі, що він скрутить самий собі карк, коли пічне крутитися, щоб побачити павине перо на своїм заді".

Автор і видавець.

— Як там іде моя останна книжка? — питаєтсья автор свого видавця.

— Гм... не спеціяльно...

— То тому, що видана нестаранно: негарна окладка, марний папір.

— Дорогий пане! — усміхнувся видавець — горбатий ніколи не вдоволений зі свого кравця...

ПІДПИРАЙТЕ БИЗНЕСМЕНІВ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ", А ТИМСАМИМ ПІДІПРЕТЕ „СВОБОДУ".

До всього членства У. Н. Союзу!

Взиваємо все наше членство взяти активну участь в **4-тій воєнній позичці.** Обовязком кожного члена є не тільки самому закупити бонди на можливо найвищу суму, але також попрацювати над тим, щоб зербувати якнайбільше покупців з круга своїх знайомих та приятелів.

До цього обовязку взивають нас наші сини, брати, чоловіки, що віддають своє життя на полю бою за нас, нашу свободу, за наше краще завтра.

Виконати це є теж нашою патріотичною повинністю як членів У. Н. Союзу супроти теперішних величезних, воєнних вимог нашої країни.

До цього обовязку кличе нас і постанова Українсько-Американського Комітету Продажі Воєнних Бондів, що поставив собі за ціль розпродати в цій 4-тій воєнній позичці бондів на суму пять міліонів долярів.

Ми мусимо доконати того, щоб ця ціль була вповні осягнена. Тому берімся до праці негайно. Хай отже кожна члениця і кожний член стануть активними працівниками в цій нашій кампанії за продаж бондів на суму пять міліонів долярів.

А щоб У. Н. Союз міг мати докладний реєстр щодо того, на яку суму воєнних бондів закуплять його члени в цій 4-тій воєнній позичці, то просимо:

1. Щоб кожний член, купуючи бонди в часі теперішньої 4-тої кампанії продажі воєнних бондів, вживав при купні бондів тільки цеї аплікації, на якій вгорі є напис: UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE, under the auspices of the UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE.

2. Щор кожний член, купуючи бонди, домагався, щоб банк, почта, чи фабрика (залежно від того, де даний член буде купувати бонди) прибили свою печатку на посвідці, званій RECORD RECEIPT.

2. Щоб кожний член, купуючи бонди, домагався, CORD RECEIPT) подав на ній докладно своє імя і назвище, адресу, число відділу У. Н. Союзу, до якого належить, та суму закуплених бондів.

4. Щоб кожний член памятав, що цю виповнену посвідку (RECORD RECEIPT) триба вислати негайно на адресу: **UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE, 847 North Franklin St., Philadelphia, 23, Pa.**

ЗА ГОЛОВНИЙ ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ
У. Н. СОЮЗУ:

М. Мурашко, гол. предс. **Д. Галичин,** гол. секр.

JANUARY CLEARANCE

Всі футра, що їх маємо на складі, мусять бути продані цього місяця.

Не оминіть нагоди дістати чудове футро по дуже зниженій ціні.

Кожне фунтро вироблене зо шкірок найліпшої якости. Маємо досить великий вибір футер, але не у всіх розмірах.

Хто скорше до нас прийде, той матиме кращий вибір.

КУПУЙТЕ ФУТРА З ДОВІРЯМ У МИХАЙЛА ТУРАНСЬКОГО

Отворено кожного четверга до 8. год. ввечір.

FOR VICTORY BUY UNITED STATES WAR BONDS AND STAMPS

MICHAEL TURANSKY
350 Seventh Ave., New York City
Between 29 & 30 Sts. 16th Floor — LAckawanna 4-0973

Отворено щодня до 6. год. веч. В суботу до 5. год. веч.

Жиляки

Жиляки повстають із причини поширення кровоносних судин на ногах, особливо на підстегні. Вони можуть появитися у шкірі звичайно не дуже небезпечні і мають значіння головно косметичне. Нездужають на них здебільша жінки. Як комплікації, можуть виступити жилякові болячки й запалення жил. Причин жиляків треба шукати у слабости лучної ткани і кровоносних судин, що звичайно стоїть у звязку із дідичною слабою загальною конституцією організму. Промовляє за цим нахил до гемороїдів і плоскі стопи, іноді виступає у звязку з цим крухість костей і скривлення хребетного стовпа.

Розвиткові жиляків сприяють недомагання серця, праця, що вимагає довгого стояння та врешті часта вагітність. Жиляки виступають несподівано, напр. по довгім марші, біганню або по перетанцьованій ночі. Консервативне лічення жиляків спирається на бандажуванні ніг або ношенні еластичних гумових панчіх, які треба надягати негайно після того як встанемо з ліжка. Коли одягаємо їх підчас дня, то треба передтим положитися на 20 хвилин, уставляючи ноги на підвищенні, напр. на валочок. Не вільно стояти та їхати кінно, а за те вказаний прохід, дещо руханки, вправи ніг в лежачій позиції, як також їзда на колесі, бо все те перешкоджує застоєві крови в жилах.

В молодім або середнім віці можна жиляки усунути при помочі операції, а лічення впорскненням має ту недугу, що їх треба час-до-часу повторити. Іч.

НАЙБІЛЬША Й НАЙМЕНША КНИЖКА.

Найстарша книжка на світі має бути "Prisse Papyrus", що находиться в Національній Бібліотеці в Парижі. Походить з року 3350 перед Хр. Найдена одним ученим в одній могилі біля Теб (Єгипет), імя якого тепер носить.

*

Найбільшою книжкою на світі є анатомічний атляс, який переховувалося давніше в бібліотеці державної промислової школи у Відни. Висота книжки виносить 1,90 м., ширина 90 цм. Друковано її від р. 1823 до 1830.

*

Розміри найменшої книжки виносять 10×6 мм. Надрукована в Падуї 1897 р. і містить на своїх 208 сторінках між іншими творами також один досі неоголошений лист Ґалілея з р. 1615.

*

Найтяжчою книгою на світі є „Історія острова Ітаки", котру видав один габсбурзький архикнязь під назвою „Парга". Книжка важить 48 кг.

*

Найбільшою щодо обему книжкою на світі є "Tu-schu-tschi-tscheng", китайський словник, що обнімає 5020 томів, кожний по 170 сторін. Надрукований на початку XVII. ст. на приказ цісаря Китаю.

*

Найбільше поширеною книжкою є завжди Біблія. Досі вийшло її принаймні 500 міліонів примірників, а перекладено її на 630 мов і діялектів.

*

Найстарший відомий папір з лахміття в Німеччині походить з р. 1239. Є це грамота, що переховується тепер в місцевости Рінтельн над Везерою.

Найстарша куховарська книжка, знана в Німеччині, находиться у рукописі Вюрцбурзькім і походить з XIV ст.

ГОЛЯНДЦІ ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО ІНВАЗІЇ.

ЛОНДОН. — Цивільні урядовці голяндського уряду на вигнанню перебули вишкіл для своєї діяльности на випадок інвазії Голяндії аліянтськими військами.

Ці урядники служили би адміністраторами краю, і їх вишкіл відбувався наскрізь реалістично; себто при вправах наслідувано, на стільки це лише можливе, справжні умовини, серед яких прийшлося би цивільним урядникам підчас інвазії перебирати адміністрацію краю. Розвязувано такі питання, як видавання приказів населенню, осторога купців перед обдиранням покупців, достава води на випадок, якби ворог затроїв керниці й водопроводи.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ БРОНСВІК, Н. ДЖ. — Річні збори Тов. Запорозька Січ, від. 353, відбудуться в неділю, 23. січня, в годині 3. пополудні, в домі Н. Василюка, 97 Seaman St., New Brunswick, N. J. — Н. Василюк, секр.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

JERSEY CITY, N. J.
ПОТРІБНО ДІВЧАТ у фірмі Алберт енд Гербер до сортування й биття покладків. 40 годин праці тижнево. $20.00 на початок. Голосіться до:
ALBERT & GERBER SEABOARD TERMINAL,
12th St. & Jersey Avenue, Jersey City, N. J.

NEW YORK CITY
ПОТРІБНО СТОРОЖА ДОМУ, що має досвід з паровим огріттям. Чотири світлі кімнати, добра платня. 13-
116 AVENUE C, NEW YORK CITY.

НАЙДУТЬ ПОСАДУ

УКР. Греко-Католицька Парохія пошукує ДЯКО-ВЧИТЕЛЯ, котрий міг би провадити хор, учити представлення і провадити парохіяльну школу. Платня згідно з умовою. Хтоб з дяко-вчителів хотів обняти цю посаду, прошу зголоситися до:
N. S. c/o SVOBODA, Box 346, Jersey City, N. J.

MAKE EVERY PAY DAY BOND DAY

Дaром пробка зілля
МІЛЕРТОН LAXATIVE

Тепер є небувала нагода для всіх, що терплять на недомагання шлунка й випробували коштовні ліки й зела, а не найшли полекші. Тим усім поручаємо спробувати даром Зела Милертон, котрих не запарюється ні вариться, а споживається в натуральній формі. По вжитті прібки переконайтеся, як скуточно ділають в недомаганнях таких, як кваси шлунка, ґази, нестравність, запір, брак апетиту, біль голови й інші недомагання, котрі походять зо злого травлення. Щоби переконатися; пишіть по пробку.

Спеціяльна Оферта по знижених цінах.

[ ] $1.00 за 1 коробку Мілертону
[ ] $1.50 за 2 коробки Мілертону
[ ] $2.00 за 3 коробки Мілертону

Питайте за зіллям Мілертон у вашій сусідній аптиці, а як там його не мають, то пишіть до:

J. S. MILLER, Inc., Dept. U., P. O. BOX 628, NEWARK 1, N. J.

Single package not sent C.O.D. Small postage stamps acceptable. Ці ціни важні лише при замовленні просто з головного офісу.

Д-р ВОЛОД. ГАЩИЦЬ
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРҐ І АКУШЕР
690 S. 19 ST., NEWARK, N. J.
Tel.: Essex 3-5066
Урядові години: Від 1 до 3 попол.; від 6 до 8 ввечір.
В неділі згідно з умовою.

БОЛІНІҐ

Рани на ногах, опухлі ноги, набряклі жили, болючі ноги, флебітіс (запалення жил), напухлі або болючі коліна чи кісточки і ревматичні ноги успішно лікуємо новими европейськими методами без операції.

Лікує згрубіння литок і котиків. Офісові години: в понед. і четвер. від 1. до 8:30 ввеч.; вівт. і пятн. від. 1. до 6. ввеч.; в серед. і субот. від 1. до 5. ввеч. В неділі і свята нема урядових годин.

Dr. L. A. BEHLA
320 W. 86 St., New York City
Близько Бродвею.
ЕВРОПЕЙСЬКИЙ СПЕЦІЯЛІСТ.

ПРОДАЮ
ДОМИ, ФАРМИ, РЕСТОРАНИ, САЛУНИ, БУЧЕРНІ, ҐРОСЕРНІ й ріжного рода бизнеси.
Полагоджую нотаріяльні справи.
Продаю ріжного рода асекурацію
PETER BARTKIW
Real Estate & Insurance Broker
Notary Public
309 E. 14. St., New York, N. Y.
Phone AL. 4-8254

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

$150.00 і вище ЦІЛИЙ ПОХОРОН
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ
KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
383 Morris Avenue,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-6347

Недавній здобуток

Мало хто повірить, що в Европі щойно від 300 років запанувала загальна звичка щоденно вмиватись. У 1640 р. появилася в Парижі книжка, що описувала звичаї шляхти та аристократії п. з. „Життя найвищих товариських кол". У цій книжці автор нападає на вище товариство, яке прийняло страшенне варварську моду вмивати щодня лице та руки водою, а не есенціями. Та вже найбільше обурювалися тим, що дехто мив водою навіть ноги, рискуючи простудитись. Хто був у Версалі та інших давніх замках, що й досі стоять як зразки комфорту та доброго смаку, той міг помітити, що там не тільки нема лазничок, але навіть не було відповідно влаштованих потребників. У деяких частинах версайського саду, куди мешканці палати мусіли ходити для своїх потреб, так тхнуло, що треба було їх оминати. Ще й досі провідники по версайській палаті показують ванну Марії Антуанети як щось небувалого на ті часи. Славні римські традиції купелів відродилися в Европі дуже пізно; середневіччя накинуло погляд, що тілом не треба пікуватись і ледви в половині XIX. в. медицина зуміла накинути загалові погляд про необхідну потребу щодень умиватись і по змозі часто купатись. У XVII. в. боялись не тільки води, але і повітря. Вищі кляси проходжуючись закривали обличчя серпанками перед сонцем. Пудер і шмінка закривала обличчя густим шаром, поза який ніколи не продиралася вода. Рання туалета Людовика XIV. зводилася до того, що король притискав до обличчя хустину з парою і замочував делікатно кінчики пальців у маленькій мисочці з теплуватою водою. До 1750 р. ніхто в Европі не чистив собі зубів. Раз на кілька місяців приходив до панів лазничник і стягав із зубів нечисть. До половини XIX. в. не було теж звички чистити нігтів. Сам Наполеон, що поручав різним дамам купіль, сам не мав довіря до ванни і волів натиратися кольонською водою. Славний лікар Ляватер, сучасник Ґетого, вважав купіль взагалі за пересуд. Щойно від французької революції і від першої половини XIX. в. середущa кляса почала вмиватися щораз частіше. Нема сумніву, що держави такої високо розвиненої техніки як Зл. Держави, або такої культури як скандинавські країни дивляться на східну Европу з іронічним усміхом, не віручи, що міліони інтелігентних людей живе в хатах, де нема лазнички з постійною теплою водою.

ЯКЩО БАЖАЄТЕ ДІСТАТИ ТАКЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ, ЯКЕ БУЛОБ ПЕВНЕ ТА МОДЕРНЕ, А ЗА ЯКЕ ТРЕБА ПЛАТИТИ НИЗЬКУ ОПЛАТУ, ТО ОБЕЗПЕЧІСТЬСЯ В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ СОЮЗІ.

Питання не впору.

— Чому властиво так негодуєш на свого товариша в танцю?

Бо він питався мене, чи я можу танцювати?

— Щож в тому злого?

— Та він запитався мене вже тоді, як я пустилася з ним у танець.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НЕ МОЖУТЬ ЇХ НАСТРАЩИТИ.—Американські „Вакс" (себто жінки, що служать при Американськім Жіночім Корпусі), стаціоновані в Делі, в Індії, приглядаються, як гіндуси чарують гадюки з породи їдовитої кобри. Американки посміхаються, як гадюки хитаються під такт музики.

НА РІЗДВЯНИЙ ПОДАРУНОК КУПІТЬ КНИЖКУ
„201 українських Народніх Пісень"

Це збірник найкращих наших народніх пісень на піяно зо словами. Ціна примірника в твердій оправі $2.50, а в звичайній оправі $2.00. Замовлення посилайте на адресу:

"SVOBODA"
81-83 Grand St. (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

ДОКАЗ

Ми переконалися на своє вдоволення, що найчастішою причиною, чому нас взивають до себе родини, з якими ми ще ніколи не мали ніяких зносин, це те, що ті родини, яким ми давали свої услуги колинебудь передше, нас тим новим родинам добре зарекомендували.

Це є для нас джерелом вдоволення, бо воно доказує, що ті люди, котрі приходили до нас за якоюсь услугою, сталися нашими приятелями.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS
77 Morris St., Jersey City — 34 E. 25th St., Bayonne
Phone: BErgen 4-5989 — Phone: BAyonne 3-0540

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребами по ціні так низькій як $150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Rignified funerals as low as $150.
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ Й ОКЛИЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.
PHILADELPHIA, PA.
Tel. MARKET 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ТАРЗАН, ч. 907. Крізь баріеру.

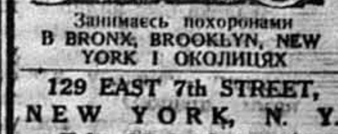
Боєвий повз Тарзана, гнаний слонами, попер крізь дротяну огорожу націстичного табору.

На алярм сторожа, невеликий гарнізон вибіг з бараків.

Як вояки побачили таємничу гамазію, що підіймалася з темноти...

...вони вистрілили чимскорше з крісів. Кулі їх били по боках повзу.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занимаєсь похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 155 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MElrose 5-6577